

Uddannelsens titel: Samarbejde med plejebarnets forældre/netværk

Inspirationsmaterialet er udviklet af:

Kirsten Pallesgård

SOSU Nord

kipa@sosunord.dk

Tlf. 72218285/31647251

1. Uddannelsens sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder-FKB:

2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge

Arbejdsfunktioner

Anbringelsesområdet har igennem de seneste år gennemgået forandringer, og ikke mindst er familieplejeområdet blevet udvidet og mere komplekst. Anbringelser af børn og unge sker hyppigere end tidligere i familiepleje frem for på andre anbringelsessteder som fx socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner, og tankerne bag Barnets Reform fra 1. januar 2011 understøtter denne udvikling. Dette har bl.a. som konsekvens, at familieplejerne generelt kommer til at løfte tungere og mere krævende plejeopgaver. Børn, der anbringes i familiepleje, udgør en gruppe med store individuelle forskelle, men en del af børnene vil have komplekse problematikker med baggrund i vanskelige opvækstvilkår med bl.a. omsorgssvigt og deraf følgende udviklingsmæssige konsekvenser. Nogle af børnene vil blive anbragt i en ny type familieplejer, de kommunale familieplejere. Den aktuelle udvikling accentuerer plejefamiliens udfordring ved at befinde sig i et krydsfelt mellem profession og familie, hvilket også påvirker familieplejerens arbejdsfunktioner.

Uanset familieplejetype er en af familieplejerens arbejdsfunktioner samarbejdet med plejebarnets forældre og netværk. Det drejer sig om hverdagens kontakt med henblik på formidling af facetter i barnets udvikling: lægebesøg, skolegang, forløbet i daginstitution, oplevelser med plejefamilien, kammerater m.v. Desuden skal familieplejeren i et nærmere aftalt omfang deltage i planlægning og opfølgning af barnets samvær med dets forældre og andre betydningsfulde personer i netværket - en opgave, der imidlertid varierer i såvel omfang, form og varighed, afhængigt af de arbejdsopgaver, som med forankring i anbringelsens formål tillægges familien.

Erfaringsmæssigt kan det være en stor følelsesmæssig udfordring for familieplejere at samarbejde med forældre, der har været medvirkende til at udsætte barnet for svigt, men familieplejerne bør under alle omstændigheder kunne udføre arbejdet med forståelse for forældres betydning for kontinuiteten i barnets liv.

Deltagerforudsætninger

Den primære målgruppe er personer, der er godkendt som familieplejere, dvs. almindelige familieplejere, kommunale familieplejere og netværksplejefamilier.

Det anbefales, at deltagerne har gennemført uddannelsen "Arbejdet som familieplejer" (45316) eller anden uddannelse svarende dertil.

Relevante uddannelser at kombinere med

Der er mange uddannelser for målgruppen. Følgende kan især være relevante:

45315: Anbragte børns udvikling

47469 Tværfagligt samarbejde i kommunal familiepleje

44272: Konflikt håndtering i pædagogisk arbejde

2. Ideer til tilrettelæggelse

Det er hensigtsmæssigt at afholde de to dage som en samlet uddannelse, så den fremstår som en helhed i forhold til såvel indhold som proces. Af samme grund er det relevant, at underviseren er gennemgående begge dage.

Den første dag kan indledes med en introduktion af mål til uddannelsen samt en præsentation af såvel underviser som deltagere og disses erfaringer med familieplejearbejdet. Deltagerne kan have meget forskellige forudsætninger og erfaringer.

Undervisningsformen kan være oplæg fra underviseren, suppleret med dialog, baseret på deltageres praksiseksempler. Præsentationen af deltageres erfaringer vil give underviseren nyttig viden i forhold til planlægning af undervisningsforløbet. Praksiseksempler kan medvirke til at sikre en god praksisomsætning af uddannelsens teoretiske stof samtidig med, at deltageres kendskab til hinandens erfaringer kan bidrage til en åben og tillidsfuld atmosfære.

Det er imidlertid vigtigt, at drøftelsen og bearbejdningen af deltageres praksiseksempler undgår karakter af såvel sags- som personsupervision. En egentlig løsning af problematikker bør henvises til rette fag- eller myndighedsperson.

Der kan indlægges mindre refleksionspauser undervejs, dels efter gennemgået teori, dels med henblik på overvejelser om holdninger og følelser i forhold til de opgaver, der er forbundet med samarbejdet med barnets forældre.

3. Temaer

Der er ikke angivet tidsforbrug til hverken temaer eller emner, idet der bør være mulighed for at tilrettelægge uddannelsen afhængigt af deltagerforudsætninger og underviserens stil og metode. Temaers og emners rækkefølge kan derfor også varieres.

I forhold til uddannelsesmålene bør fokus imidlertid lægges på tema 1 og tema 3. Indholdet i tema 2 har betydning for en grundlæggende forståelse af problematikken og er tænkt som supplerende baggrundsmateriale.

Som en rød tråd gennem uddannelsen bør både implicit og eksplicit indgå etiske overvejelser om familieplejearbejdet og ikke mindst familieplejerens opgave, kompetence og rolle i forhold til plejebarnets forældre og netværk. Forskelle blandt børn, forældre, problematikker og arbejdsopgaver er i den forbindelse et centralt omdrejningspunkt. Plejebarnets perspektiv bør desuden være gennemgående, ligesom den følelsesmæssige udfordring, det kan være for en plejefamilie at samarbejde med forældre, der af forskellige grunde ikke har formået at give deres barn trygge opvækstvilkår.

Litteratur og film, der er omtalt i materialet, findes i litteraturlisten.

Temaoversigt

Tema 1: Relevant lovgivning

Tema 2: Plejebarnets tilknytning til forældre og netværk

Tema 3: Plejebarnets forældre og netværk

Tema 1: Relevant lovgivning

Temaet indeholder følgende emner:

Emne 1: Servicelovens regler om samarbejde med forældre og netværk

Emne 2: Tavshedspligt/underretningspligt

Emne 3: Plejebarnets rettigheder

Emne 1: Servicelovens regler om samarbejde med forældre og netværk.

Underviseren kan give et oplæg om relevante regler. Man kan inddrage:

- Kommunens pligt til at inddrage forældre og netværk ved behandling af børnesagen (§ 47),
- Kommunens pligt til at sørge for opretholdelsen af kontakten mellem plejebarnet og forældre og netværk (§ 71)
- Regler om samvær (§ 71). Her er overlap i forhold til emnet *Plejebarnets rettigheder*, så man kan vælge at lægge det med dele i hvert emne med en gennemgående rød tråd.
- Kommunens pligt til vurdering af støttetiltag til forældrene under barnets anbringelse (§ 54, stk. 2)
- Kommunens pligt til at tilbyde forældrene en støtteperson under deres barns anbringelse uden for hjemmet (§ 54)
- Handleplaner (§ 140)

Der bør desuden sættes fokus på forældres rettigheder ved henholdsvis anbringelse med og uden samtykke, ligesom man kan inddrage, hvordan man kan forholde sig til forældre, der ikke har andel i forældremyndighed over det anbragte barn.

Man kan fx vise filmen *Støtteperson – en filmserie om forældres erfaringer* eller dele af den.

Emne 2: Tavshedspligt/underretningspligt

Alle, der har deltaget i grundkursus i forbindelse med godkendelsen som plejefamilie, har modtaget undervisning i reglerne om tavshedspligt og underretningspligt. Erfaring viser imidlertid, at det er vanskeligt stof, og at der i mange situationer hersker tvivl om, hvad der er rigtigt eller forkert, så underviseren kan med fordel trække reglerne op, ikke mindst med fokus på forholdet mellem de to pligter.

I forhold til regler om tavshedspligt kommer såvel Forvaltningsloven som Persondataloven i spil. Forståelse for betydningen af begrebet *forvaltningsmyndighed* bør inddrages.

Lovteksten om underretningspligt blev ajourført i forbindelse med gennemførelsen af Barnets Reform, og teksten kan med fordel gennemgås af underviseren. Erfaringsmæssigt hersker der ikke mindst usikkerhed om forskellen mellem den skærpede (udvidede) underretningspligt (§153) og den almene underretningspligt (§154).

Plejeforældre har en enestående mulighed for at opnå kendskab til plejebarnets holdning til aspekter af dets liv og kommer ofte til at opfatte sig selv som plejebarnets advokat. Det kan i den forbindelse være relevant at arbejde med modsætningsforholdet mellem barnets ret til fortrolighed med plejeforældrene og plejeforældrenes underretningspligt.

Emne 3: Plejebarnets rettigheder

Underviserens oplæg kan eventuelt tage udgangspunkt i FN's konvention om børns rettigheder, som er ratificeret i Danmark, samt i Servicelovens § 46, omfattende det overordnede formål med støtten til børn og unge med særlige behov.

Oplægget kan omfatte plejebarnets ret til

- at blive hørt
- at have samvær med forældre og netværk
- at få en støtteperson under anbringelsen
- at få en bisidder (bl.a. Børns Vilkårs bisidderordning)
- at klage over beslutninger, der bliver truffet om barnets liv (anbringelse, ophør, flytning, samvær m.m.)

Et særligt fokus bør der være på de 15-åriges særlige rettigheder i kraft af at have partsstatus i egen sag.

I mange situationer er det vanskeligt at fastholde vigtige kontakter i netværket. Undersøgelser har dokumenteret, at børn i plejefamilier i højere grad mister deres netværk end børn anbragt på institutioner (fx Egelund: *SFI's forløbsundersøgelse*). Dette område kan gøres til genstand for refleksion.

Samværsspørgsmålet er sædvanligvis et opmærksomhedspunkt for såvel plejebørn som plejeforældre.

Samvær kan være både for meget og for lidt. Temaet drøftes i grupper og/eller på holdet, måske efter at holdet har set filmen om Keicha. Debatten om samvær kan i øvrigt lægges her eller under tema 3. Selv om de to temaers indfaldsvinkler er forskellige, vil drøftelserne uden tvivl overlape hinanden; underviserens rolle kan bl.a. være at præcisere og fastholde de forskellige perspektiver.

I forhold til plejeanbringelsen bør også omtales lovkravet om minimum to årlige tilsynsbesøg sted i plejefamilien (§ 148, stk. 1) og forudsætningen om, at anbringelseskommunens repræsentanter ved disse besøg gennemfører samtaler med barnet, så vidt muligt uden tilstedeværelse af plejeforældrene.

Til nuancering af emnet kan man fx inddrage Adolphsens artikler. Inspiration til debat om samvær kan også hentes i Bo/Gehl: *Børnesamtalen. Samtalens betydning for barnet*. I de nævnte titler debatteres spørgsmålet om eventuel kollision mellem barnets ret til at blive hørt og til beskyttelse.

Øvelse 1 kan anvendes til refleksion i grupper.

Tema 2: Plejebarnets tilknytning til forældre og netværk

Temaet omhandler følgende emner:

Emne 1: Forældrenes betydning for kontinuiteten i barnets liv

Emne 2: At blive adskilt fra forældrene

Emne 1: Forældrenes betydning for kontinuiteten i barnets liv

Barnets forældre spiller en stor rolle for barnets selvopfattelse og for kontinuiteten i barnets liv, og dermed får kontakten med forældre og netværk betydning for såvel anbringelsesforløbet som for barnets udvikling. Det gælder uanset kontaktens omfang og karakter samt arten af tilknytning og relation mellem barn og forældre.

Underviseren kan give et kort oplæg om tilknytningsteori som forståelsesramme for plejebarnets behov, og her kan anvendes teori af Bowlby og Fonagy.

I underviserens gennemgang af teorierne om tilknytning og tilknytningsmønstre kan der lægges særlig vægt på det desorganiserede tilknytningsmønster, som er fremherskende hos en del børn, der har været udsat for omsorgssvigt.

Inspiration til drøftelse af spørgsmålet om barnets tilknytning til sine plejeforældre kan fx hentes i Wegler og Warming: *Barnet mellem to familier – en undersøgelse af samarbejdet mellem forældre og plejeforældre*. Desuden kan artiklerne: *At være plejebarn mellem to familier og: Skal plejebørn have lov til at danne tætte relationer til plejeforældrene?* give stof til nuancering af emnet.

Herudover kan man drøfte forslag til, hvordan man som plejefamilie kan vise barnet respekt for dets forældre, hvis de af den ene eller anden grund slet ikke har kontakt med barnet. Hertil kan knyttes en øvelse (Øvelse 2).

Emne 2: At blive adskilt fra sine forældre

At blive anbragt uden for hjemmet er en indgribende proces i et barns liv – uanset om det eventuelt selv har ønsket det eller bidraget til processen. Om børns mulige følelser for forældrene og ved adskillelsen kan findes inspiration i *TABUKA – tidligere anbragtes bud på kvalitet i anbringelsen af børn og unge* og Killén: *Omsorgssvigt - praksis og ansvar*.

Et underviseroplæg kan desuden omfatte teori om børns mulige sorg- eller krisereaktioner og vejledning i at støtte barnet i den henseende. Inspiration findes fx i Dyregrov: *Sorg hos børn*.

Uanset barnets reaktioner vil det sideløbende forsøge at tilpasse sig den nye situation. Opmærksomheden bør derfor rettes mod risikoen for kollision mellem barnets følelsesmæssige reaktioner og dets udviklingsproces, ligesom disse processer kan være hindrende for den spirende tilknytning i den nyetablerede relation til plejeforældrene.

Tema 3: Plejebarnets forældre og netværk

Temaet omhandler følgende emner:

Emne1: Forældrenes baggrund/kultur

Emne 2: Forældrenes følelser - sorg/krisereaktioner

Emne 3: Kommunikation

Emne 4: Det daglige samarbejde med forældre og netværk

Emne 1: Forældrenes baggrund og kultur

Familierne til anbragte børn er kendetegnet ved en række af forskellige sociale problemer. Med udgangspunkt i Egelunds undersøgelse kan underviseren opstille nogle statistiske fakta om plejebørnenes forældres sociale og familiære baggrund. Bevidstheden om disse fakta kan bidrage til plejeforældrenes overordnede forståelse for emnet.

Underviseren bør lægge vægt på at beskrive udfordringerne i forståelsen af barnets kulturelle familiebaggrund, hvilket fx betyder, at plejebarnets kode til forståelse af dagliglivets begreber kan være vidt forskellig fra plejefamiliens. Underviseren kan give eksempler og kan også indhente eksempler fra deltagerne, ligesom der bør være plads til refleksion om emnet.

Emne 2: Forældrenes følelser – sorg/krisereaktioner

Til underviserens oplæg kan fx findes inspiration i *Forældreinddragelse – til barnets bedste*, der indeholder et afsnit om forældrenes udfordringer ved et barns anbringelse uden for hjemmet. Forældrene skal bl.a. bearbejde sorgen over, at barnet er blevet anbragt, og at de ikke selv magtede opgaven som forældre, ligesom de skal leve med det daglige savn af barnet. Herudover

skal de holde kontakten med barnet og i øvrigt fortælle familie og netværk om anbringelsen, ligesom de skal finde nye måder at være forældre på.

Underviseren kan lægge vægt på at påpege de store forskelle på forældres reaktioner. Ud over de individuelle, personlighedsrelaterede forskelle i reaktionsmønster kan anbringelsesårsagen have betydning; forældre til handicappede børn, der bliver anbragt på baggrund af et særligt behov for pleje og støtte på grund af dets handicap, kan fx reagere anderledes end forældre til omsorgsvigtede børn. Der kan også være forskelle, afhængigt af om anbringelsen er sket med eller uden forældrenes samtykke.

I forhold til undervisning om forældrenes sorg – eller krisereaktioner kan man finde inspiration i bogen Cullberg: *Krise og udvikling*. Mere specifikt om at forholde sig til forældre, hvis børn bliver anbragt uden for hjemmet, kan man finde inspiration i Killén: *Omsorgssvigt – praksis og ansvar*.

Emne 3: Kommunikation

Kommunikation bør indgå som et redskab i samarbejdet med børnenes forældre. Deltagerne har utvivlsomt konkrete eksempler på henholdsvis hensigtsmæssig og uhensigtsmæssig kommunikation, der kan inddrages i undervisningen, men et oplæg fra underviseren kan også være relevant.

En relevant kommunikationsøvelse kan lægges før eller efter det teoretiske oplæg, alt efter undervisningens tilrettelæggelse. Øvelserne nr. 3 og 4 kan anvendes.

Underviseren kan i et teoretisk oplæg komme ind på almene kommunikationsteoretiske elementer som *envejs/tovejskommunikation, verbal/nonverbal kommunikation, aktiv lytning, spørgsmålstyper, holdninger og normers betydning for kommunikationen, "man kan ikke ikke-kommunikere"* m.v. Man kan fx inddrage Friedeman Schultz Von Thuns kommunikationskvadrat (findes fx beskrevet i Schultz Larsen: *Psykologiens veje*.) Denne teori danner baggrund for øvelse 3.

Plejeforældre vil kunne møde forældre, der er både vrede og frustrerede. Når det handler om at møde plejebarnets forældre med respekt, kan man introducere den anerkendende kommunikations kendetegn og anvendelse. Her kan inspiration bl.a. hentes i Møller: *Anerkendelse i praksis*.

I Killén: *Omsorgssvigt – det teoretiske grundlag* findes en slags kommunikativ værktøjskasse. Den er skrevet med henblik på myndighedsrollen, men kan danne inspiration for andre, der samarbejder med plejebarnets forældre. Også i denne forbindelse bør det understreges, at plejeforældrene og myndighedspersonen har forskellige roller i samarbejdet.

Hvis tiden tillader det, kan underviseren give en elementær forståelse af konflikters opståen og eskalering og sammen med kommunikationsundervisningen arbejde med nedtrappende og afspændende sprog, fx girafsprog. Dette er omfattende beskrevet i Rosenberg: *Ikkevoldelig kommunikation*.

Herudover henvises til uddannelsen *Konflikthåndtering i pædagogisk arbejde, nr. 44272*.

Emne 4: Det daglige samarbejde med forældre og netværk

Det daglige samarbejde rummer mulighed for, at plejeforældrene kan give barnets forældre mulighed for at være forældre, selv om deres barn er anbragt. Underviseren kan lægge op til en debat i grupper eller på holdet om, hvilke dagligdags opgaver, man mener, forældrenes kan involveres i – naturligvis efter afstemning med formålet med barnets anbringelse.

I situationer med meget dårligt samarbejde mellem plejeforældre og barnets forældre kan plejebarnet bruge stor psykisk energi på at adskille de to forskellige verdener, hvilket kan vanskeliggøre barnets proces med at skabe tilknytning til sin plejefamilie (fx Wegler/Warming: *Barnet mellem to familier*).

Mange forældre ønsker at blive inddraget i deres barns liv og deltage på den måde, som de formår. I *Forældreinddragelse - til barnets bedste* findes forslag til aktiviteter, som forældrene kan deltage i, såfremt alle parter finder, at det er en god idé, og desuden en opstilling af oplysninger, som mange forældre gerne vil have om deres barn, mens det er anbragt.

I det omfang, forældrene af en eller anden grund ikke formår at deltage aktivt i samvær eller aktiviteter, kan man efter aftale sørge for at informere forældrene eller i hvert fald tilbyde dem information, så de alligevel føler sig delagtiggjort i deres barns liv.

Forældrene bør desuden altid tilbydes at læse de rapporter og skrivelser, som plejeforældrene sender frem til myndighederne.

Planlægning af samvær mellem plejebarnet og dets forældre er en tilbagevendende udfordring i mange plejeforældres dagligdag. Underviseren kan komme med forslag til, hvordan man kan hjælpe med tilrettelæggelsen af samværet, så forældre og barn får gode oplevelser sammen. I den forbindelse kan underviseren fokusere på inddragelse af barnet, vurdering af barnets reaktioner og dets tilknytning til forældrene samt på plejeforældrenes forståelse for forældrenes mulige afmagt i situationen.

Filmen om Keicha kan anvendes i debatten. Det samme kan Hertz' artikel: *Reaktioner hos plejebørn før og efter samvær med deres biologiske forældre*, der beskriver børnenes loyalitet over for forældrene, ansvarsfølelse over for evt. søskende og mulige vrede over de beslutninger, der er blevet truffet. Desuden beskrives plejeforældrenes rolle i arbejdet. Artiklen kan udleveres og drøftes i grupper/plenum.

Debatten om samvær kan placeres, hvor det opleves mest relevant – det kan være i dette tema eller tema 1 (Plejebarnets rettigheder).

Egelund m.fl.'s dokumentation af, at børn anbragt i plejefamilie har mindre kontakt med deres forældre og søskende end børn anbragt på døgninstitution kan desuden gøres til genstand for refleksion og debat – her dog med et andet fokus end i tema 1.

Temaet *overvåget samvær* kan inddrages, idet denne form for samvær kræver en særlig arbejdsfunktion af plejeforældrene i forhold til forberedelse og efterbearbejdelse hos barnet,

uanset om samværet foregår i plejehjemmet eller et sted uden for plejefamilien. Det samme gør sig gældende, for så vidt angår forældre, der ikke ønsker eller magter at have samvær med deres barn.

Samvær og kontakt med andre i netværket, dvs. søskende, bedsteforældre, tidligere skolekammerater, venner m.fl. kan have vital betydning for barnet, og plejeforældre bør derfor i samarbejde med barnet, dets forældre og anbringelseskommunen afsøge de muligheder, der kan være for at fastholde betydningsfulde relationer. Som hjælp ved afdækningen af netværket kan evt. anvendes udarbejdelsen af et netværksskort sammen med plejebarnet og/eller dets forældre.

Det kan desuden blive en arbejdsfunktion for plejeforældrene at medvirke ved koordinering og etablering af samvær med søskende, der er anbragt i andre plejefamilier eller evt. på institutioner, for at fastholde plejebarnets søskenderelationer.

Der findes flere film, der kan danne oplæg til debat på holdet, fx *Plejeforældre fortæller* (afsnittene om forældreinddragelse og – samarbejde) samt *Vi er stadig far og mor*.

Øvelse 5 kan desuden bringes i spil under dette emne.

4: Opgaver og undervisningsmaterialer

Nedenstående case kan inddrages i undervisningen. Historien om Ronny kan danne baggrund for flere forskellige øvelser (eksempelvis øvelse 4 & 5):

Ronny

Din familie har i ca. 1 år haft Ronny på 12 år i familiepleje. Hans to yngre søskende bor hjemme.

Ved anbringelsen blev det aftalt med Ronnys mor og kommunen, at Ronny skulle hjem til sin mor hver anden weekend. Desuden skal hun hente ham ved skolen hver anden onsdag og følge ham til fodbold. Det er aftalt, at hun skal overvære fodboldtræningen, og at de bagefter kan tage en kop kaffe og en sodavand sammen i idrætshallens cafeteria, hvorefter moderen skal følge Ronny til bussen, som han selv tager tilbage til plejefamilien.

Til weekendbesøgene kører plejemor ham hjem til moderen. Det er hændt et par gange, at moderen ikke har været hjemme. Ronny har imidlertid selv nøgle til lejligheden, så han sammen med plejemoderen kan låse sig ind, og begge gange er moderen kommet kort efter. Når weekenden er slut, afhentes Ronny igen af plejemoderen. Ronny er altid klar, han har selv pakket sine ting og står nærmest klar ved døren, når plejemoderen kommer for at hente ham.

Når Ronny kommer tilbage efter weekendbesøg, er han stille, og han svarer ofte kun modstræbende på plejeforældrenes spørgsmål om, hvad han har lavet sammen med sin mor og

sine små søskende i weekenden. Han går gerne ind på sit værelse, hvor han sidder og spiller på computeren, indtil han skal i seng.

Onsdagsbesøgene fungerer ikke helt efter hensigten. Det er sket flere gange, at moderen ikke er kommet til skolen for at hente sønnen som planlagt. Ronny har så ringet til plejeforældrene; han er ked af det, og siger, at han slet ikke gider have sin mor med til fodbold. Han kan sagtens selv gå hen til idrætshallen fra skolen. Når han kommer tilbage efter fodboldtræningen, går han ind på sit værelse uden at ville tale med nogen.

Plejeforældrene har henvendt sig til kommunen, fordi de synes, at samværet mellem Ronny og moderen fungerer dårligt. Familieplejekonsulenten har foreslået, at de selv i første omgang skal forsøge at tale med Ronnys mor om problemstillingen.

Øvelse til tema 1

Øvelse 1: Refleksion om barnets rettigheder

I gruppen skal I drøfte følgende:

Find fordele og udfordringer i, at børnene har fået udvidet deres rettigheder i forhold til anbringelseskommunens beslutninger om dem.

Kan plejebarnets rettigheder fx have betydning for deres forhold til deres plejefamilie – og i givet fald hvordan? Find selv andre refleksionspunkter.

Tag udgangspunkt i din viden om barnets rettigheder og evt. i Adolphsens artikler.

Øvelser til tema 2

Øvelse 2: Gruppeopgave

Forestil jer, at I har et plejebarn, der af en eller anden grund ikke har kontakt med sine forældre.

Hvordan kan I vise barnet, at I respekterer dets forældre og deres betydning for barnet?

Øvelser til tema 3

Øvelse 3: Kommunikation

Opgaven løses først individuelt, dernæst i små grupper.

Find en episode fra dit samarbejde med dit plejebarns forældre eller andre personer fra barnets netværk, hvor du synes, at kommunikationen har været særlig vanskelig eller særlig god.

Du skal nu gøre følgende:

1. Beskriv ganske nøje, hvad der skete, hvad der blev gjort, og hvad der blev sagt.
2. Gennemgå nu hele forløbet igen. Denne gang skal du redegjorde for de forskellige kommunikationsniveauer.

Til løsning af opgaven kan tages udgangspunkt i Schultz von Thuns kommunikationskvadrat, der bl.a. er beskrevet i Schultz Larsen: *Psykologiens veje*.

Der kan laves en fælles opsamling under ledelse af underviseren.

Øvelse 4: Rollespil om samvær med Ronny:

Opgaven knytter sig til historien om Ronny.

Din opgave er sammen med Ronnys mor at lave en aftale om samværet, der kan være bedre for Ronny. Du skal inddrage viden om anerkendende kommunikation, aftrappende sprog el.a. andet, som du finder relevant.

Rollerne kan evt. dækkes således, at hver rolle har en baggrundsgruppe, der på forhånd drøfter, hvordan de vil gribe samtalen an. Rollen kan så evt. spilles på skift, eller det kan aftales, at rollen spilles af en bestemt person, som så har mulighed for at hente hjælp hos gruppens øvrige medlemmer.

Efter spillet forestår underviseren en opsamling med vægt på kommunikationen og/eller spillets indhold.

Øvelse 5: Gruppeopgave:

Opgaven knytter sig til historien om Ronny.

Du skal tage udgangspunkt i plejefamiliens henvendelse til kommunen om samværet.

Du skal tage stilling til, hvordan du som plejemor/far vil løse den opgave, som familieplejekonsulenten har givet dig:

- Hvordan vil du gribe situationen an?
- Hvor og hvornår skal samtalen finde sted?
- Vil du inddrage Ronny i forløbet på en eller anden måde? Fx ved at tale med ham inden eller ved at lade ham deltage i samtalen?
- Hvilke elementer finder du vigtige for vurderingen af samværsspørgsmålet?

5: Litteraturliste mv.

Her henvises til et udvalg af litteratur.

Bøger

- Bowlby, John: *En sikker base*, Det lille Forlag, 2006
- Bowlby, John: *At knytte og bryde nære bånd*, Det lille Forlag, 2006
- Cullberg, Johan: *Krise og udvikling*, Hans Reitzel, 2007
- Dyregrov, Atle: *Sorg hos børn*, Dansk Psykologisk Forlag, 2007
- Fonagy, P.; Gergerly, G.; Jurist E-L.; Terget, M.: *Affektregulering, mentalisering og selvets udvikling*. Akademisk Forlag, 2007
- Jørgensen, Lene; Kabel, Steen: *Forældreinddragelse – til barnets bedste (Rør ikke ved min datters hestehale uden at spørge mig først)*, Børnesagens Fællesråd, 2005
- Egelund Nielsen, Henrik m.fl.: *TABUKA – tidligere anbragtes bud på kvalitet i anbringelsen af børn og unge*, Forlaget Børn og Unge 2005
- Killén, Kari: *Omsorgssvigt - det teoretiske grundlag*, Hans Reitzel, 2010
- Killén, Kari: *Omsorgssvigt – praksis og ansvar*, Hans Reitzel, 2012
- Larsen, Ole Schultz: *Psykologiens veje*, SYSTIME 2010
- Lindén, Gunilla: *Kan børn skifte forældre?* Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1982
- Møller, Lis: *Anerkendelse i praksis – om udviklingsstøttende relationer*, Akademisk Forlag, 2008
- Rosenberg, B. Marshall: *Ikkevoldelig kommunikation – girafsprog*, Borgen 2005
- Schibbye, Anne-Lise Løvlie: *Relationer – et dialektisk perspektiv*, Akademisk Forlag, 2005
- Smith, Lars: *Tilknytning og børns udvikling*, Akademisk Forlag, 2002
- Warming, Hanne; Wegler, Bibi: *Barnet mellem to familier – en undersøgelse af samarbejdet mellem forældre og plejeforældre*. Dafolo, 1996
- Weirsøe, Bodil: *Girafsprog – empatisk kommunikation i pædagogens arbejde*, Hans Reitzel, 2002

Rapporter, undersøgelser m.v.

Egelund, Tine: *Anbragte børns udvikling og vilkår, resultater fra SFI's forløbsundersøgelse af årgang 1995*, SFI, 7.10, 2008

Højbjerg, Kirsten: *Forældreperspektivet på det anbragte barn*, VIASYSTIME, 2012

Når man bor i en anden familie, (Tanker og gode råd fra unge, der selv har været i pleje), Kan downloades på www.centerforfamilie.dk

Artikler

Adolphsen, Bente: *12-årige gøres medansvarlige for kommunens indsats*, www.nfbo.org/artikler
(Nordisk forening mot barnemishandling og omsorgssvikt)

Adolphsen, Bente: *Børnesamtaler – rettighed, pligt eller overgreb?* Socialrådgiveren nr. 15, 2011

Bo, Karen-Asta; Gehl, Ingrid: *Børnesamtalen. Samtalens betydning for barnet*, Munch A. *Forskning og socialt arbejde med udsatte børn og unge – en antologi*. UFC Børn og Unge, 2005

Hertz, Søren: *Reaktioner hos plejebørn før og efter samvær med deres biologiske forældre – hvorfor og hvad kan vi gøre?* www.psykcentrum.dk

Jensen, Marian; Jakobsen, Gitte: *Skal plejebørn have lov til at danne tætte relationer til plejeforældrene?*, PLF-bladet nr. 2, 2011

Jørgensen, Lene: *Samarbejde mellem forældre og barnets anbringelsessted*, www.fbu.dk (Artikler og bøger)

Jørgensen, Lene: *Inddragelse skal finde sted – det kan ikke vælges*, www.fbu.dk. (Artikler og bøger)

Marianne, mor til Henrik: *Historien om et lykkeligt plejebarn starter med de biologiske forældre*, www.fbu.dk (Artikler og bøger)

Møller, Sanne Linke: *At være plejebarn mellem to familier*, PLF-bladet, nr. 2, 2011

Møller, Lis: *Anerkendelsens anatomi*, FO/fremtidsforskning 2/2008

Temanummer om forældresamarbejde, PLF-bladet nr. 1, 2006

Temanummer om samvær, PLF-bladet, nr. 4, 2009

Lov og regler

FN's konvention om barnets rettigheder, findes fx på www.boerneraadet.dk

Lov om social service (www.retsinfo.dk)

Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, vejledning nr. 11 af 15. februar 2011, www.retsinfo.dk

Håndbog om Barnets Reform, Servicestyrelsen, 2011

Vejledning nr. 86 af 30. november 2006 (Gennemgang af reglerne om tavshedspligt), www.retsinfo.dk

Jappe, Leif: *Børn- og ungehåndbogen*, Frydenlund (seneste udgave – udkommer 1 gang årligt)

Persondataloven (www.retsinfo.dk)

Forvaltningsloven (www.retsinfo.dk)

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (www.retsinfo.dk)

Film

Støtteperson – en filmserie om forældres erfaringer, www.stoetteperson.dk (Omkring anbringelsen: 11 min., Klædt på til møde: 7,5 min. og Omkring børn og familie: 9 min.)

Vi er stadig mor og far – en film om samarbejdet med det anbragte barns forældre, www.concura.dk (ca. 30 min.)

Dele af: Plejeforældre fortæller: Forældres inddragelse og betydning for barnet (9 min.) og Forældresamarbejde (9 min), www.socialstyrelsen.dk
(Undervisningsmateriale til filmen kan downloades på www.plejeforaldrefortaeller.dk)

DVD, vedlagt Håndbog om Barnets Reform, afsnittet om Keicha (6 min.), Ikkevoldelig kommunikation i pædagogisk arbejde, www.rosenlundkurser.dk, 2003

Hjemmesider

www.fbu.dk (Forældrelandsforeningen)

www.baglandet.org (Nuværende og tidligere anbragte børn og unge)

www.boernetinget.dk

www.socialstyrelsen.dk

www.boernsvilkar.dk

www.plejefamilierne.dk (Plejefamiliernes Landsforening)

www.sfi.dk (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd)

www.tabuka.dk (Tidligere anbragtes bud på kvalitet i anbringelse)